

MARIJAMPOLĖS REGIONO MOKYTOJŲ POŽIŪRIS Į ĮTRAUKŲJŲ UGDYMĄ

DOI: 10.13165/HST-25-12-1-05

Anotacija. Šiuo metu daugelyje šalių, taip pat Lietuvoje, įtraukusis ugdymas yra raktinis žodis švietimo sistemose. Tai ne tik požiūris į mokymą, bet ir kitoks švietimo organizavimas nacionalinėse sistemose. Atliktas tyrimas, kuriuo buvo siekiama nustatyti Marijampolės regiono mokytojų požiūrį į įtraukųjį ugdymą. Jame dalyvavo skirtingo išsilavinimo ir profesinės kvalifikacijos mokytojai, turintys skirtingą įsitraukimo į ugdymo veiklą patirtį. Tyrime dėmesys sutelktas į mokytojų subjektyvų savęs vertinimą, požiūrį į įtraukiojo ugdymo įgyvendinimą Lietuvoje pagal trijų dimensijų modelį, apimančią afektinius, elgesio ir kognityvinius rodiklius.

Reikšminiai žodžiai: mokytojo požiūris, įtraukusis ugdymas, specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniai.

IVADAS

Įtraukiojo ugdymo procesas – tai nuolatinis švietimo sistemos pertvarkymo reiškiny. Tai ir požiūris į mokymą ir mokymąsi, ir kitoks ugdymo proceso organizavimas, kai visi mokiniai priimami vienodai, nepriklausomai nuo jų socialinių įgūdžių ir fizinių bei intelektinių gebėjimų. Norint įtraukųjį ugdymą įgyvendinti kokybiškai, reikia kompetentingų darbuotojų. Taip pat svarbu diferencijuoti ugdymą, vertinti ir fiksuoti vaikų individualų pažinimą ir pozityvios pagalbos veiksmingumą, tobulinti mokytojų ir pagalbos specialistų kompetenciją, kuri yra pagrindinis elementas užtikrinant optimalų mokymo ir mokymosi procesą, gerinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą ir tikslingai naudoti išteklius. Pastaruoju metu sistemiškai conceptualizuojant įtraukųjį ugdymą, mokytojų požiūris arba požiūris į įtraukties sampratą ir jos įgyvendinimą buvo atskleistas kaip vienas iš svarbiausių iššūkių (Haug, 2016; Eleweke ir Rodda, 2010; Johnstone ir Chapman, 2009). Daugelis tyrimų patvirtina, kad, įgyvendinant įtraukųjį ugdymą, kartu su profesinėmis žiniomis, motyvacija ir savirefleksijos gebėjimais svarbus vaidmuo tenka mokytojų požiūriui (Mittler, 2000; Rose, 2010; Srivastava, De Boer ir Piil, 2013). Požiūris formuojasi iš kognityvinių, afektinių ir elgesio komponentų ir daro įtaką individo mintims ir veiksams (Gasteiger-Klicpera, Klicpera ir Gebhardt, 2013; Hardy ir Woodcock, 2015; Mitchell, 2014). Įtraukiojo ugdymo kokybė priklauso nuo kvalifikuotų mokytojų, pasiryžusių nuolat tobulėti. Ugdymo procese dalyvaujantys pedagogai ir pagalbini personalas turi turėti įgūdžių rinkinį, kad galėtų teikti pagalbą visiems mokiniams, kuriems jos reikia. Taip pat svarbu sukurti nuosekliai besiplečiantį įtraukiojo ugdymo

puoselėjimo ir universalaus dizaino kūrimo institucijų tinklą.

Tyrimo aktualumas. Tyrimas atskleidžia, kad mokytojų nuostatos yra pagrindinis komponentas užtikrinant optimalų mokymą ir mokymąsi. Šiame kontekste požiūris – tai dvasinė būseną, kuri gali pagerinti arba sumažinti motyvaciją būti kūrybingesniems, efektyviau bendrauti ir dėti daugiau pastangų mokinių ir švietimo įstaigų labui.

Tyrimo tikslas – ištirti mokytojų subjektyvų savęs vertinimą, požiūrį į įtraukiojo ugdymo įgyvendinimą, remiantis trimačiu modeliu, apimančiu tiek afektinio įtraukties proceso suvokimo teiginius, tiek elgesio ir kognityvinius požiūrio rodiklius. Keliami du tyrimo uždaviniai: išanalizuoti mokytojų požiūrį į specialiųjų poreikių turinčių vaikų įtrauktį ir nustatyti, kokie veiksniai daro įtaką mokytojų požiūriui.

Tyrimo metodai – literatūros analizė, statistinė duomenų analizė.

Tyrimo metodologija. Duomenims rinkti naudotas Jess L. Gregory ir Lori A. Noto klausimynas „Attitudes Towards Teaching All Students“ („Požiūris į visų mokinių mokymą“). Remiantis klausimyno duomenų analizės metodika, buvo nagrinėjamos trys subskalės (tikėjimas, kad visi mokiniai gali sėkmingai mokytis bendrojo ugdymo klasėse; asmeninių ir profesinių santykių plėtojimas; mokytis priimtinos aplinkos visiems mokiniams kūrimas) ir jas apibūdinantys teiginiai. Duomenys buvo koduojami naudojant Likerto skalę, pagal kurią balai skiriami taip: 1 – visiškai nesutinku, 2 – nesutinku, 3 – iš dalies nesutinku, 4 – nei sutinku, nei nesutinku (neutralus požiūris), 5 – iš dalies sutinku, 6 – nesutinku, 7 – visiškai sutinku.

Duomenys apdoroti programa SPSS 25.0. Duo-

menų apdorojimo pradžioje siekiant patikrinti vidinį nuoseklumą apskaičiuotas Cronbacho alfa koeficientas, gautas rezultatas ($\alpha = 0,759$) rodo gerą vidinį nuoseklumą. Statistinei tyrimo duomenų analizei naudota aprašomoji statistika, Pearson koreliacijos, vienos krypties ANOVA testai, klasterinė analizė.

Respondentų charakteristika. Iš viso į klausimyno klausimus atsakė 100 respondentų: dauguma jų (90) yra moterys, kilusios iš miesto. Didžioji dauguma respondentų (49) yra dalykų mokytojai, 35 respondentai – pradinio ugdymo mokytojai, 7 respondentai atstovauja pagalbiniam personalui, 6 respondentai – mokiniams, 3 respondentai – kitoms ugdymo proceso įgyvendinimo grupėms. Tai, kad didžioji dalis respondentų (90) yra moterys, atspindi faktinį mokytojų pasiskirstymą pagal lytį mokyklose. 47 respondentai turi bakalauro laipsnį, 41 – magistro. Kitokių išsilavinimą turi 11 respondentų (5,9 %). 1 respondentas į klausimą neatsakė. 7 respondentai turi iki 4 metų darbo patirtį švietimo sistemoje, 13 respondentų – nuo 5 iki 9 metų, 17 respondentų – nuo 10 iki 14 metų, 36 respondentai – nuo 15 iki 19 metų, 27 respondentai – 20 ir daugiau metų. 1 respondentas į šį klausimą neatsakė. 91 respondentas dirba miesto švietimo įstaigose, 6 respondentai – kaimo švietimo įstaigose, 3 respondentai – tarp miesto ir kaimo. 53 respondentai profesinę kvalifikaciją pedagoginiam darbui su specialiųjų poreikių vaikais įgijo aukštojo mokslo studijose, 26 respondentai – tik praktiniame darbe, 9 respondentai – tik kvalifikacijos tobulinimo kursuose, 12 respondentų nurodė kitą variantą.

1. ĮTRAUKIOJO UGDYMO TIKSLAI

Pastaruosius dvidešimt metų Lietuvoje labai ilgai buvo diskutuojama dėl įtraukiojo ugdymo koncepcijos įgyvendinimo. Galiausiai 2020 m. birželį Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Švietimo įstatymo pataisas, sudarančias teisinės prielaidas iki 2024 m. rugsėjo 1 d. palaipsniui didinti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų įtraukimą į švietimo sistemą. Nors įstatymo pataisos priimtose, savivaldybės, mokyklos ir bendruomenės dar turi daug darbo ir pasiruošimo joms. Įtraukiojo ugdymu siekiama pašalinti fizines, emocines, informacines ir socialines kliūtis ir suteikti kokybišką ugdymą kiekvienam vaikui artimiausioje ugdymo įstaigoje kartu su bendraamžiais, suteikiant visą pagalbą, reikalingą individualiems poreikiams tenkinti (Lisauskienė, 2018). Todėl būtina plėsti pagalbos sistemą mokyklose, įdarbinti daugiau švietimo pagalbos specialistų ir mokytojų padėjėjų, pritaikyti mokyklos aplinką įtraukiamam ugdymui, tobulinti visų mokytojų kva-

lifikaciją ir kompetenciją dirbti klasėje su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais vaikais (Gaižiūnas, 2024). Tai reiškia, kad švietimo įstaigos turi tenkinti visų bendruomenės narių poreikius, būti prieinamos mokiniams, turintiems judėjimo problemų, taip pat vaikams, turintiems raidos ar mokymosi sutrikimų, patiriantiems sensorinių ir emocinių problemų, kad jiems būtų sudarytos saugios erdvės, kuriose jie galėtų nusiraminti ir atsipalaiduoti, ir pateikiamos aiškios vaizdinės ir garsinės nuorodos.

2. ĮTRAUKIOJO UGDYMO SITUACIJA ŠALYJE

Šiuo metu Lietuvoje vis dar veikia 44 specialiosios mokyklos, kuriose mokosi daugiau kaip 3 000 mokinių, turinčių didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, dar 1 500 tokių vaikų lanko specialiąsias ikimokyklinio ugdymo įstaigas. Bendrojo lavinimo mokyklose taip pat mokosi apie 40 000 mokinių, turinčių įvairių kitų specialiųjų ugdymosi poreikių, ir tai sudaro apie dešimtadalį visų Lietuvos mokinių. Todėl siekiant užtikrinti įvairių specialiųjų poreikių turintiems vaikams lygias galimybes mokytis bet kurioje ugdymo įstaigoje kartu su kitais mokiniais dar reikia labiau stengtis įgyvendinti įtraukiojo ugdymo priemones ir mažinti specialiųjų poreikių turinčių mokinių mokymosi kliūtis. Įtrauktis švietime yra nuolatinis vertybinis procesas, kuriuo siekiama kuo labiau sustiprinti mokyklas ir mokytojus, kad būtų sudarytos geriausios galimybės visiems vaikams. Idealios įtraukties dar nepasiekė nė viena šalis, jos kol kas nepasiekia ir Lietuva.

3. TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ

Analizuojant rezultatus, pastebimas subskalių ryšys. Pearsono koreliacijos testas rodo subskalių tarpusavio sąveiką (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Subskalių sąveika

		Asmeninių ir profesinių santykių plėtojimas	Sukurti visiems mokiniams palankią aplinką mokytis
Tikėjimas, kad visi mokiniai gali sėkmingai mokytis bendrojo lavinimo klasėse	Pearsono koreliacijos koeficientas	0,433**	0,546**
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,000
Asmeninių ir profesinių santykių plėtojimas	Pearsono koreliacijos koeficientas	1	0,641**
	Sig. (2-tailed)		0,000

Nustatyta subskalės *Tikėjimas, kad visi mokiniai gali sėkmingai mokytis bendrojo lavinimo klasėse* koreliacija su darbo vietos lokacija ($r = -0,202$, $p = 0,044$), respondento darbo krūviu ($r = -0,217$, $p = 0,030$), mokyklos statusu ($r = -0,235$, $p = 0,019$) ir mokyklos ištekliais ($r = 0,311$, $p = 0,002$).

Subskalė *Asmeninių ir profesinių santykių plėtojimas* koreliuoja su respondentų patirtimi ($r = -0,213$, $p = 0,034$).

Subskalė *Sukurti visiems mokiniams palankią aplinką mokytis* taip pat koreliuoja su respondentų patirtimi ($r = -0,442$, $p = 0,000$).

Buvo nagrinėjamos subskalių ir jų aprašomųjų teiginių vidutinės reikšmės (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Subskalių teiginių vidutinės reikšmės

Subskalės pavadinimas	Vidurkis
Tikėjimas, kad visi mokiniai gali sėkmingai mokytis bendrojo lavinimo klasėse	4,30
Asmeninių ir profesinių santykių plėtojimas	5,65
Visiems mokiniams palankios mokymosi aplinkos sukūrimas	5,35

Subskalių teiginių vertinimai statistiškai reikšmingai skyrėsi priklausomai nuo respondentų profilio. Subskalėje *Tikėjimas, kad visi mokiniai gali sėkmingai mokytis bendrojo lavinimo klasėse* nustatyta

statistiškai reikšmingų teiginių vertinimo skirtumų priklausomai nuo respondentų kvalifikacijos, išsilavinimo lygio, patirties, darbo vietos lokacijos, darbo krūvio, mokyklos statuso ir finansinių išteklių.

3 lentelė. Subskalės *Tikėjimas, kad visi mokiniai gali sėkmingai mokytis bendrojo lavinimo klasėse* vertinimas

Indikatoriai	Apibūdinantis teiginys		
	Dauguma ar visos specialiosios klasės vaikams, turintiems lengvų ir vidutinių raidos sutrikimų, turėtų būti uždarytos	Mokiniai, turintys lengvą ar vidutinę negalią, turėtų būti mokomi klasėse kartu su negalios neturinčiais vaikais, nes jie nereikalauja per daug mokytojo laiko	Mokiniai, turintys lengvą ar vidutinę negalią, gali būti veiksmingiau ugdomi įtraukiosiose klasėse nei specialiosiose klasėse
Kvalifikacija	0,006	–	–
Išsilavinimas	0,043	–	–
Patirtis	–	0,000	–
Darbo vietos lokacija	–	–	0,034
Darbo krūvis	0,025	–	–
Mokyklos statusas	–	0,030	–
Finansiniai ištekliai	0,017	0,006	–

1) Teiginio *Dauguma ar visos specialiosios klasės vaikams, turintiems lengvą ir vidutinių raidos sutrikimų, turėtų būti uždarytos* vertinimas:

- statistiškai reikšmingi skirtumai ($p = 0,006$) priklauso nuo respondentų kvalifikacijos: su teiginiu dažniau sutinka pagalbinis personalas (vidurkis 5,14), pradinio ugdymo mokytojai (vidurkis 4,06), studentai (vidurkis 1,670), dalykų mokytojai (vidurkis 3,61);
- statistiškai reikšmingi skirtumai ($p = 0,043$) pagal išsilavinimą: respondentų, nenurodžiusių išsilavinimo lygio, vidurkis yra didelis (6,00), toliau eina respondentai, turintys bakalauro laipsnį (vidurkis 3,91), o respondentų, pasirinkusių kitą variantą, vidurkis yra žemesnis (vidurkis 2,45);
- statistiškai reikšmingi skirtumai ($p = 0,025$) priklausomai nuo darbo krūvio, skirto darbui su specialiųjų poreikių vaikais, dydžio: respondentai, kurių darbo krūvis yra 2–10 val. per mėnesį (vidurkis 4,54), ir respondentai, kurių darbo krūvis yra daugiau nei 80 val. per mėnesį (vidurkis 4,17), yra nusiteikę palankiausiai; respondentai, kurie šiuo metu nevykdo ugdymo veiklos su specialiųjų poreikių vaikais, yra nusiteikę nepalankiausiai (vidurkis 3,04);
- statistiškai reikšmingi skirtumai ($p = 0,017$) pagal mokyklos materialinį aprūpinimą: respondentai, dirbantys pakankamai aprūpintose mokyklose, dažniau sutinka (vidurkis 4,13), o mokytojai, dirbantys nepakankamai aprūpintose mokyklose, dažniau nesutinka (vidurkis 3,06).

2) Teiginio *Mokiniai, turintys lengvą ar vidutinę negalią, turėtų būti mokomi klasėse kartu su negalios neturinčiais vaikais, nes jie nereikalauja per daug mokytojo laiko* vertinimas:

- statistiškai reikšmingi skirtumai ($p = 0,000$) priklauso nuo respondentų patirties: labiausiai teiginį palaiko 10–14 metų patirtį turintys respondentai (vidurkis 5,29), o 20 ir daugiau metų patirtį turintys respondentai (vidurkis 3,19) nusiteikę nepalankiausiai;
- statistiškai reikšmingų skirtumų ($p = 0,030$) nustatyta pagal mokyklos statusą: respondentai, dirbantys pradinėse mokyklose, teiginį vertina palankiau (vidurkis 4,40), dirbantys vidurinėse mokyklose – nepalankiau (vidurkis 2,00);
- statistiškai reikšmingi skirtumai ($p = 0,006$) pagal mokyklos materialinius išteklius: respondentai, kurių mokyklos turi maksimalius išteklius ir leidžia lanksčiai tobulinti ugdymo procesą, dažniau pritaria (vidurkis 4,80), o mokytojai, kurių mokyklos turi nepakankamai išteklių, dažniau nepritaria (vidurkis 3,12).

4) Vertinant pagal teiginį *Mokiniai, turintys lengvą ar vidutinę negalią, gali būti veiksmingiau ugdomi įtraukiosiose klasėse nei specialiosiose klasėse* nustatyta statistiškai reikšmingų skirtumų ($p = 0,034$) priklausomai nuo darbo vietos. Mieste dirbančių respondentų, sutinkančių su teiginiu, vidurkis yra 4,38, o respondentų, dirbančių tarp miesto ir kaimo vietovių, vidurkis yra 2,67.

Subskalės *Asmeninių ir profesinių santykių plėtojimas* vertinimai statistiškai reikšmingai skyrėsi priklausomai nuo respondentų kvalifikacijos ir patirties.

5 lentelė. Asmeninių ir profesinių santykių plėtojimo subskalės vertinimai

Subskalė	Norėčiau gauti profesinę pagalbą iš mokytojo-konsultanto (mentorius), kuris galėtų veiksmingai užtikrinti diferencijuotą mokymosi procesą skirtingoms vaikų grupėms	Noriu būti mokytoju, kuris moka parengti individualų ugdymo planą, skirtą lengvą ir vidutinę negalią turinčių mokinių įtraukčiai	Tikiu, kad įtraukusis ugdymas gali padėti mokiniams, turintiems lengvą ar vidutinę negalią, veiksmingiau įgyti socialinių įgūdžių, kurių jiems reikia norint gyventi visuomenėje
Kvalifikacija	0,048	–	–
Patirtis	–	0,022	0,047

1) Pagal teiginį *Norėčiau gauti profesinę pagalbą iš mokytojo-konsultanto (mentoriaus), kuris galėtų efektyviai užtikrinti diferencijuotą mokymosi procesą skirtingoms vaikų grupėms* nustatyta statistiškai reikšmingų ($p = 0,048$) skirtumų priklausomai nuo respondentų kvalifikacijos: su šiuo teiginiu daugiau sutiko mokiniai (vidurkis 6,33) ir pagalbiniai darbuotojai (vidurkis 6,14), taip pat dalykų mokytojai (vidurkis 5,29), rečiau – tie, kurie nurodė kitą variantą (vidurkis 4,67).

2) Teiginio *Noriu būti mokytoju, kuris moka parengti individualų ugdymo planą, skirtą lengvą ir vidutinę negalią turinčių mokinių įtraukčiai* vertinimai statistiškai reikšmingai ($p = 0,022$) skyrėsi priklausomai nuo respondentų patirties švietimo sistemoje: dažniau su juo sutiko respondentai, turintys iki 4 metų darbo stažą (vidurkis 6,43), rečiau – turintys 20 ir daugiau metų darbo stažą (vidurkis 5,26);

3) Teiginio *Tikiu, kad įtraukusis ugdymas gali padėti mokiniams, turintiems lengvą ar vidutinę negalią, veiksmingiau įgyti socialinių įgūdžių, kurių jiems reikia norint gyventi visuomenėje* vertinimai statistiškai reikšmingai ($p = 0,047$) skyrėsi priklausomai nuo respondentų patirties švietimo sistemoje: dažniau su juo sutiko 10–14 metų patirtį turintys respondentai (vidurkis 5,17), rečiau – 15–19 metų patirtį turintys respondentai (vidurkis 4,61) ir 20 ir daugiau metų patirtį turintys respondentai (vidurkis 4,67).

Vertinant subskalės *Visiems mokiniams palankios aplinkos mokyti kūrimas* teiginius nustatyta statistiškai reikšmingų skirtumų priklausomai nuo respondentų patirties, profesinės kvalifikacijos rūšies ir planuojamo darbo laiko ateityje.

6 lentelė. Subskalės *Visiems mokiniams palankios aplinkos mokyti kūrimas* teiginių vertinimas

	Manau, kad galiu sukurti emociškai palankią klasės aplinką lengvą ir vidutinę negalią turintiems mokiniams	Mokiniams, turintiems lengvą ar vidutinę raišos sutrikimą, gali būti skiriamos pareigos klasėje	Visi mokiniai, turintys lengvą ar vidutinę negalią, turėtų būti ugdomi įtraukiosiose klasėse kartu su bendraamžiais be negalios, kiek tai įmanoma
Patirtis	0,000	0,001	0,000
Profesinės kvalifikacijos rūšis	–	–	0,039
Planuojamas darbo ateityje laikas	–	–	0,015

1) Teiginio *Manau, kad galiu sukurti emociškai palankią klasės aplinką lengvą ir vidutinę negalią turintiems mokiniams* vertinimas statistiškai reikšmingai skyrėsi ($p = 0,000$) priklausomai nuo patirties: respondentai, turintys iki 4 metų patirtį, labiau pritarė šiam teiginiui (vidurkis 6,29). Didėjant patirčiai, sutikimas su teiginiu mažėjo, o mažiausias vidurkis (4,70) – respondentų, turinčių 20 ir daugiau metų patirtį.

2) Teiginio *Mokiniams, turintiems lengvą ar vidutinę raišos sutrikimą, gali būti skiriamos pareigos klasėje* vertinimo statistiškai reikšmingi skirtumai ($p = 0,001$) susiję su patirtimi: su teiginiu labiau sutinka respondentai, turintys iki 4 metų patirtį (vidurkis 6,00), ir respondentai, turintys 10–14 metų patirtį (vidurkis 6,18), mažiausia vidurkio reikšmė (4,78) tenka respondentams, turintiems 20 ir daugiau metų patirtį.

3) Teiginio *Visi mokiniai, turintys lengvą ar vidutinę negalią, turėtų būti ugdomi įtraukiosiose klasėse*

kartu su bendraamžiais be negalios, kiek tai įmanoma vertinimas:

– statistiškai reikšmingi skirtumai ($p = 0,000$) pagal patirtį: su teiginiu labiau sutinka respondentai, turintys iki 4 metų patirtį (vidurkis 5,71), ir respondentai, turintys 10–14 metų patirtį (vidurkis 5,53); mažiausias vidurkis (4,04) yra respondentų, turinčių 20 ir daugiau metų patirtį;

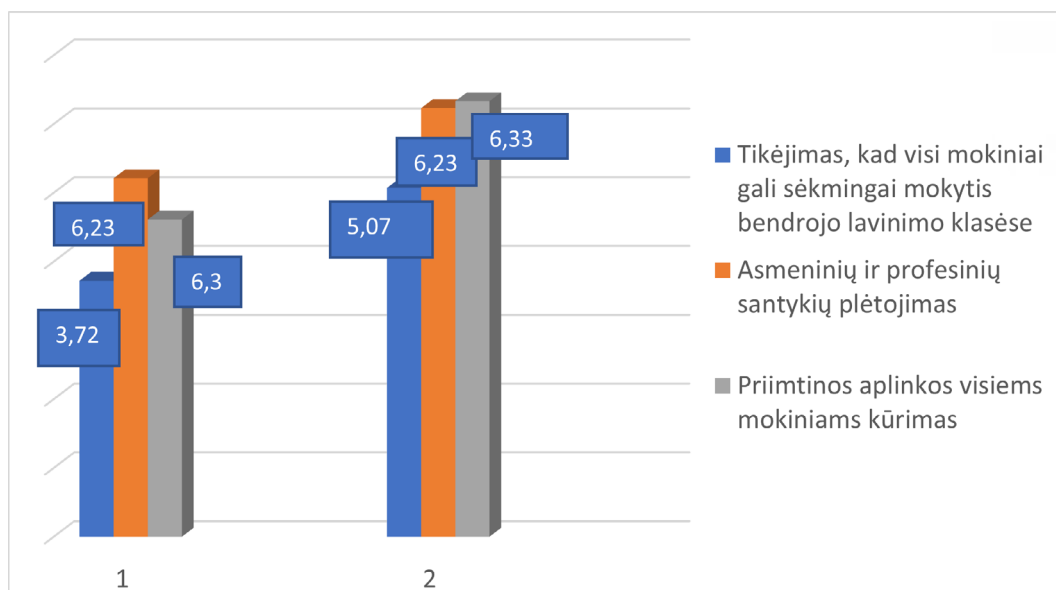
– statistiškai reikšmingi skirtumai ($p = 0,039$) pagal profesinės kvalifikacijos įgijimo būdą: respondentai, nurodę kitą profesinės kvalifikacijos įgijimo būdą (vidurkis 45,58), arba įgiję ją tik praktinio darbo metu (vidurkis 4,62), dažniau sutinka su teiginiu, o respondentai, įgiję profesinę kvalifikaciją tik kvalifikacijos kėlimo kursuose (vidurkis 4,00), – rečiau;

– statistiškai reikšmingi skirtumai ($p = 0,015$) pagal tai, kiek laiko planuoja dirbti švietimo srityje: respondentai, kurie nenurodė, kiek laiko planuoja dirbti švietimo srityje (vidurkis 6,00), ir tie, kurie planuoja dirbti daugiau nei 20 metų (vidurkis 5,15),

yra labiau linkę sutikti su teiginiu, o tie, kurie planuoja dirbti mažiau nei 5 metus (vidurkis 4,10), linkę sutikti mažiau.

Taikant klasterinę analizę, buvo nustatytas nuomonių panašumas suskirstant respondentus į klas-

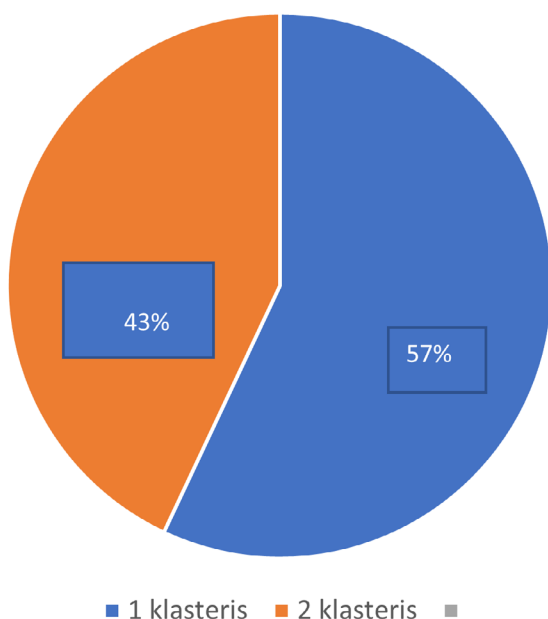
terius. Visi regiono respondentai buvo suskirstyti į 2 klasterius (žr. 1 pav.). Klasterinės analizės tikslas – suskirstyti objektus taip, kad skirtumai klasterių viduje būtų kuo mažesni, o tarp klasterių – kuo didesni.

1 pav. Klasterinė nuomonių analizė

Taip pat buvo nustatytas klasterių dydis procentine išraiška. Apibendrinant galima teigti, kad skirtumai tarp klasterių nėra dideli, o tai suponuoja išvadą, kad mokytojų nuomonės, požiūriai ir nuostatos visose respondentų kategorijose labai artimos.

Klasterių dydžiai

2 pav. Klasterių dydis procentine išraiška

Tyrimo rezultatai patvirtina, kad tiek mokytojų kompetencija ir požiūris, įskaitant įsitikinimus, žinias ir supratimą, kvalifikacijos tobulinimą, tiek vidiniai ir tarpasmeniniai santykiai yra labai svarbūs sėkmingam vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, mokymuisi įtraukiose klasėse.

IŠVADOS

Mokytojų požiūrio į įtraukųjį ugdymą tyrimas atskleidžia realų įgyvendinimo galimybių mokyklos kontekste vaizdą. Įtrauktis švietimo srityje grindžiama įsitikinimu, kad kiekvienas vaikas gali mokytis ir išnaudoti visą savo potencialą, jei jam suteikiamos lygios galimybės dalyvauti mokykloje, parama, reikalingi ištekliai ir jis mokomas jo poreikius atitinkančiu būdu. Įsitikinimai apima kognityvinius, afektyvinius ir elgesio komponentus.

Galima išskirti dominuojančius veiksnius, darančius įtaką mokytojų, dalyvaujančių įgyvendinant įtraukųjį ugdymą, nuostatoms. Tai įgytas išsilavinimas, profesinė kvalifikacija, darbo krūvis, darbo vietos lokacija ir jos materialinis aprūpinimas.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

1. Eleweke, C. J. ir Rodda, M. (2010). The challenge of enhancing inclusive education in developing countries. <https://doi.org/10.1080/13603110110067190>.
2. Gaižiūnas, I. „Įtraukusis ugdymas – mokykloms

ir vertybė, ir iššūkis“, LRT, 2022 m. liepos 20 d. Žiūrėta 2024 m. gegužės 24 d. https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/1741469/ignas-gaiziunas-itraukusis-ugdymas-mokykloms-ir-vertybe-ir-issukis?srsltid=AfmBO-op3_rBm5j2Hetwg15VIcCAWAdKMaYfbYmw0sHztAF-4sniNVe4BL.

3. Gasteiger-Klicpera, B., Klicpera, Ch., Gebhardt, M. ir Schwab, S. (2013). Attitudes and experiences of parents regarding inclusive and special school education for children with learning and intellectual disabilities. <https://doi.org/10.1080/13603116.2012.706321>.

4. Hardy, I. ir Woodcock, S. (2015). Inclusive Education Policies: Discourses of Difference, Diversity and Deficit. *International Journal of Inclusive Education*, 19(2), 141–164, 2015, <https://doi.org/10.1080/13603116.2014.908965>.

5. Haug, P. (2017). Understanding inclusive education: ideals and reality. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 19(3), 206–217. <http://doi.org/10.1080/15017419.2016.1224778>.

6. Johnstone, Ch. J. ir Chapman, D. W. (2009). Contributions and Constraints to the Implementation of In-

clusive Education in Lesotho. *International Journal of Disability, Development and Education*, 56(2), 131–148. DOI: 10.1080/10349120902868582To.

7. Lisauskienė, D. (2018). Įtraukusis ugdymas nuo ikimokyklinio ugdymo iki aukštosios mokyklos. Tęstinumo poreikis. *Pedagogika*, 132(4), 247–248, doi.org/10.15823/p.2018.132.15.

8. Mitchell, D. (2014). *What Really Works in Special and Inclusive Education: Using Evidence-Based Teaching Strategie*. 2nd ed. Routledge.

9. Mittler, P. (2000). *Working Towards Inclusive Education: Social Contexts*. Routledge.

10. Rose, R. (2010). Building on ideas and maintaining a dialogue for change, iš R. Rose (Ed.). *Confronting Obstacles to Inclusion. International responses to developing inclusive education* (p. 293–297). Routledge.

11. Srivastava, M., de Boer, A. A. ir Piil, S. J. (2013). Know How to Teach Me... Evaluating the Effects of an In-Service Training Program for Regular School Teachers Toward Inclusive Education. <https://doi.org/10.1080/21683603.2015.1064841>.

MARIJAMPOLE REGION TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS INCLUSIVE EDUCATION

Romalda KASILIAUSKIENĖ

Summary

Inclusion in education is based on the belief that every child can learn and reach his or her full potential if he or she is given equal opportunities to participate in school, if he or she is given the support and resources needed and if he or she is taught in a way that is appropriate to his or her needs. Beliefs include cognitive, affective and behavioural components. The dominant factors influencing the attitudes of teachers involved in inclusive education were identified. These include educational background, professional qualifications, workload, workplace location and its material provision.

Key words: teacher's attitude, inclusive education, pupils with special educational needs.

Romalda KASILIAUSKIENĖ, lektorė, MRU Sūduvos akademija.

Mokslinių interesų sritis edukologijos kryptyje - tolerancijos ugdymas; specialiųjų poreikių vaikų ugdymas; mokymo(-si) aplinkos, filologijos kryptyje - dalykinių tekstų vertimas; idiomatika anglų kalboje; metaforų vartojimas dalykinėje kalboje.

rom.kasi@mruni.eu, +37069973441

Romalda KASILIAUSKIENĖ, lecturer, MRU Suduvos Academy.

Research interests in the field of educology – tolerance development; education of children with special needs; learning environments, in the field of philology - translation of specific purpose texts; idiomatics in the English language; use of metaphors in business language.

rom.kasi@mruni.eu, +37069973441

This article is an Open Access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0) License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).